

Yrkande
Särskilt yttrande
2021-05-14

M, V, L, MP, C
KD
2.2.8

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag gällande hur stadens arbete med funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda hur stadens synpunkthantering kan förbättras och om Funktionshinderombudsmannens roll kan användas som en stöttande instans på en strukturell nivå.
2. Kommunstyrelsen hemställer till nämnden för funktionsstöd att inventera och förstärka utbildningar i funktionsrättsrelaterade frågor för andra nämnder och bolag.
3. Redovisning av kommunstyrelsens uppdrag 2020-02-05 § 84 till stadsledningskontoret om att återkomma med förslag kring hur stadens arbete kring funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd, i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas och förklaras fullgjort.

Yrkandet

I enlighet med tidigare uppdrag från M, V, L, C, MP och KD med instämmande av Fi så har stadsledningskontoret utrett hur stadens funktionsrättsarbete påverkas av införandet av en nämnd för funktionsstöd och huruvida ansvaret för arbetet kan samlas där. Vi delar utredningens bedömning att ny nämnd för funktionsstöd, reviderat program, ny inrättad tjänst funktionshinderombudsman och det centrala rådet sammanvägt kommer att bidra till att ge framdrift i arbetet med funktionsrättsfrågor. Nämnden för funktionsstöd är en viktig kunskapskälla utifrån sitt ansvarsområde om funktionsnedsättning och kan bära perspektivet för de med störst behov.

Synpunktshantering

Den nyligen inrättade tjänsten som Funktionshinderombudsman på Stadsledningskontoret pekas ut i utredningen som viktig för att stärka det övergripande funktionsrättsperspektivet i staden, och gå från en syn kring funktionsstöd enligt lag till ett perspektiv kring funktionsrätt som en integrerad del av arbetet med mänskliga rättigheter.

Ser man på Malmö stads motsvarande tjänst så har den flera andra ansvar som Göteborgs tjänst inte har, bland annat medborgarkontakt. Brister i synpunktshandlingen i funktionsfrågor i Göteborg uppmärksammades nyligen genom projektet ”Tyck till”, och SKR har påpekat hur klagomålshantering borde vara en integrerad del av att förbättra

stadens funktionsrättsarbete. I rapporten ”Hantering av klagomål mot SoL- och LSS-verksamheter: problem och förslag” från Funktionsrätt Göteborg (2021) föreslås att en stöttande instans för klagomål skulle kunna kompensera för människors olika förmågor att klaga och göra sin röst hörd. Funktionsrätt Göteborg har också uppmanat kommunstyrelsen att förbättra stadens klagomålshantering (se bifogad fil). Vi vill därför utreda hur synpunktshanteringen kan förbättras samt om Funktionshinderombudsmannen kan användas som en stöttande instans på en strukturell nivå.

Utbildning

Nämnden för funktionsstöd har i fullmäktiges budget getts ett uppdrag om att stärka metod och kompetensutveckling. Det framkommer i denna utredning att stadens tjänstepersoner på andra förvaltningar behöver en högre kunskap om personer med funktionsnedsättnings liv, något som den nybildade funktionsstödsförvaltningen har god kunskap om. Vi ser därför att nämnden för funktionsstöd bör inventera och förstärka de utbildningar de erbjuder personal i andra förvaltningar för att höja funktionsrättskompetensen i staden. Utbildning och material som tas fram bör vara i digitalform. Det bidrar både att integrera rättighetsperspektivet i alla nämnder/bolag, men också att ge Nämnden för funktionsstöd mer kunskap i det stadenövergripande funktionsrättsarbetet. Arbetet ska ske inom befintlig verksamhet samt inom ram.

Bilagor

1. Skrivelsen, ”Uppmaning till kommunstyrelsen om att förbättra stadens klagomålshantering”, april 2021, Funktionsrätt Göteborg

Uppmaning till kommunstyrelsen om att förbättra stadens klagomålshantering

Funktionsrätt Göteborg vill uppmärksamma stadens styrande politiker om att Göteborgs Stads hantering av klagomål om brister i stöd- och omsorgsverksamheter har stora brister som behöver åtgärdas.

Omorganisationen av stadens nämnder bör ses som ett gyllene att införa arbetsätt för att säkerställa en likvärdig och rättssäker klagomålshantering.

När stöd- och omsorgsverksamheter brister, är det avgörande att den som drabbas har möjlighet att säga ifrån – och bli hörd. Men enskildas möjlighet att lämna klagomål inom SoL- och LSS-verksamheter, ställföreträdarskap och andra sociala insatser är idag mycket svagt reglerad. Avsaknaden av nationell reglering bör dock inte hindra Göteborgs Stad att höja sina ambitioner över den obligatoriska lägstanivån.

Göteborgs Stads klagomålshantering har länge dragits med allvarliga brister. Stadsdelarnas kvalitetsrapporter har år efter år bekräftat att kännedomen om och följsamheten till de synpunktshanteringsrutiner som har funnits har varit låg. Få klagomål har registrerats, hanteringen har varit godtycklig och vägarna in till klagomålshanteringen mycket otydliga för den som klagar.

Kommunstyrelsen måste säkerställa att hanteringen av klagomål bli tydlig, likvärdig och rättssäker. Omorganisationen utgör här ett gyllene tillfälle att lämna gamla arbetsätt bakom sig.

Vi ser det som självklart att de nya förvaltningarnas klagomålshantering ska präglas av öppenhet och tydlig kommunikation. Klagomål om potentiellt allvarliga brister måste dokumenteras, och det måste vara möjligt att följa hanteringen av ärendet.

Vi välkomnar fortsatta insatser som syftar till att förändra attityden till klagomål, från att ses som något negativt till att betraktas som en positiv chans till lärande. Vi vill dock understryka att klagomålshanteringen inte får utgå från att denna kulturförändring är etablerad.

Det måste finnas mekanismer som säkerställer möjligheten att föra fram kritik och utkräva ansvar även i situationer som präglas av konflikt, låsningar och där klagomål möter motstånd av den berörda verksamheten eller förvaltningen. När det inte fungerar att lyfta ett problem inom linjen, behöver enskilda ha tillgång till kanaler som säkerställer att inga potentiellt allvarliga klagomål motas bort.

Göteborgs Stads klagomålshantering måste:

- **Ha som primärt syfte att säkerställa enskildas möjlighet** att kunna göra sin röst hörd och lämna klagomål om potentiellt allvarliga brister – även i situationer där klagomål möter motstånd i första ledet eller där det uppstått konflikter och låsningar.
- **Stötta den som klagar.** Den som klagar befinner sig i en beroendeställning gentemot den berörda verksamheten. Det behövs en tydlig fristående instans dit enskilda kan vända sig för att få stöd i att framföra sina klagomål. Då förkunskaper och förmågor varierar hos de som klagar, behöver instansen ha som explicit uppdrag att hjälpa enskilda att formulera och skicka iväg formella klagomål – inte enbart att lyssna in åsikter eller slussa vidare.
- **Erbjuda tydliga och tillgängliga kanaler för klagomål.** Enligt stadsdelarnas rutiner låg ansvaret att ta emot klagomål hos varje medarbetare. Tanken var att sänka trösklarna, men föll på att kännedomen om och följsamheten till rutinerna var låg. Idén om ”många vägar in” måste därför kompletteras med en tydlig kanal särskilt avsedd för att lämna klagomål, som kan garantera att klagomål når fram och hanteras korrekt.
- **Erbjuda möjlighet till oberoende granskning.** Det är uppenbart problematiskt att den som klagar inte har något formellt mandat att be att få sitt klagomål granskat av någon oberoende från den berörda verksamheten. Denna mekanism måste byggas in i klagomålshanteringen för att stärka den enskildes kritikrätt.

Funktionsrätt Göteborg uppmanar kommunstyrelsen att vidta åtgärder för att hela stadens hantering av klagomål från enskilda och deras närstående utformas utifrån den enskildes perspektiv och att den lever upp till höga krav på likvärdighet och rättssäkerhet.

För ytterligare underlag, se bilagor:

[Hantering av klagomål mot SoL- och LSS-verksamheter: problem och förslag \(2021\)](#)
[Synpunktshanteringen, medborgaren och förvaltningen \(2019\)](#)

Yrkande

(Socialdemokraterna)

2021-04-16

Ärende nr 2.2.8

Yrkande angående redovisning av uppdrag gällande hur stadens arbete med funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda hur fördelningen av ansvaret för funktionsrättsfrågorna i stadens organisation kan förtydligas och återkomma med förslag kring detta till kommunstyrelsen.
2. Redovisning av kommunstyrelsens uppdrag 2020-02-05 § 84 till stadsledningskontoret om att återkomma med förslag kring hur stadens arbete kring funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd, i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas och förklaras fullgjort.

Yrkandet

Stadsledningskontorets redovisning visar tydligt att det uppdrag som de borgerliga partierna och de rödgrönrosa gemensamt lade fram, att samla stadens arbete med funktionsrättsfrågor i nämnden för funktionsstöd, var missriktat. Detta har även framförts av funktionshinderrådet. Vi ser det därför som angeläget att stadsledningskontoret ges i uppdrag att se över hur ansvarsfördelningen av funktionsrättsfrågorna kan förtydligas.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-03-04

Diarienummer 0604/20

Handläggare

Karin Wallquist och Lena Risfelt

Telefon: 031-368 02 92, 031-368 03 61

E-post: karin.wallquist@stadshuset.goteborg.se,

lena.risfelt@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag gällande hur stadens arbete med funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Redovisning av kommunstyrelsens uppdrag 2020-02-05 § 84 till stadsledningskontoret om att återkomma med förslag kring hur stadens arbete kring funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd, i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Åtterrapporering av kommunstyrelsens uppdrag enligt yrkande från M, V, L, C och MP 2020-02-05 § 84, till stadsledningskontoret om att återkomma med förslag kring hur stadens arbete kring funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd.

Utifrån detta uppdrag har stadsledningskontoret genomfört en utredning med utgångspunkt i kommunfullmäktiges budget, reglementen/ägardirektiv samt Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Den nya nämnden för funktionsstöd har ett ansvar i alla rättighetsområden i programmet och särskilt ansvar i flera i samverkan med stadens nämnder och styrelser. Nämnden har i sitt reglemente i uppdrag att säkerställa individuella stöd utifrån insatser i SoL och LSS. Stadsledningskontoret bedömer att nämnden för funktionsstöd är för staden en viktig part som kunskapskälla utifrån sitt ansvarsområde om funktionsnedsättning och kan bära perspektivet för de med störst behov. Stadsledningskontoret ser att flera angelägna frågor kring funktionsrätt i och med den nya organisationen samt budgetinriktning och det reviderade programmet har samlats i den nya nämnden för funktionsstöd.

Nämnder och styrelser har kärnverksamheter som har ansvar att arbeta för att nå målet i programmet och anta dess strategier. Stadsledningskontoret bedömer att det är en framgångsfaktor om dessa styrelser och nämnder kan identifiera och arbeta med funktionsrättsfrågorna kopplade till sina grunduppdrag. Att samla frågor för funktionsrätt i nämnd för funktionsstöd kan medföra att frågorna tas ur sitt sammanhang vilket kan innebära risk för framdriften i programarbetet, som bygger på ett delat ansvarstagande i bred samverkan. Stadsledningskontoret bedömer att ny nämnd för funktionsstöd, reviderat program, ny inrättad tjänst funktionshinderombudsman och det centrala rådet sammanvägt kommer att bidra till att ge framdrift i arbetet med funktionsrättsfrågor.

Arbetet behöver ges möjlighet att omsättas och det behöver följas och vid behov förstärkas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Myndigheten för full delaktighet (MFD) kan utifrån uppföljning 2019¹ konstatera att det finns utvecklingspotential vad gäller implementeringen av funktionshinderperspektivet.

De menar att genom att implementera tydliga mål och styrning för funktionshinderspolitiken kan bland annat samhällskostnader sänkas. Det kan ske genom att resurssätta och applicera principen om universell utformning i samhället så att behov av det individuella stödet, till exempel från socialtjänsten, kan minska. Det kan i sin tur leda till ökad självständighet för den enskilde och minskade samhällskostnader.

Bedömning ur ekologisk dimension

Sedan 2018 har Sverige en politik för gestaltad livsmiljö som tar ett helhetsgrepp kring de miljöer som människor växer upp, lever och åldras i. Med införandet av universell utformning sker ett skifte i förhållningssätt och målgrupp. Från arbete med tillgänglighet som är starkt förknippat med personer med funktionsnedsättningar till inkluderande design för alla baserat på universell utformning med alla medborgare som uttrycklig målgrupp. Inriktningen är att redan i planeringsskedet säkerställa och utgå kring att stadsmiljön är till för alla och en var. En av utmaningarna är att gå från kravställande på slutresultatet, ofta med sena insatser och anpassningar som följd, till att hitta sätt att bli tydliga i tidiga skeden av utvecklingsprocesser och byggnation för att ställa och få med krav på universell utformning.

Göteborgs Stad har genom program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning identifierat rättighetsområde 9. *Rätten att kunna förflytta sig i och använda Göteborgs inne- och utemiljöer*. Där identifieras alla nämnder och styrelser som ansvariga. Några nämnder och styrelser har dessutom ett särskilt ansvar i att kunna påverka stadsmiljön.

Bedömning ur social dimension

Det som i föreliggande uppdrag från kommunstyrelsen benämns funktionsrättsfrågor har en tydlig koppling till mänskliga rättigheter och konventionen för personer med funktionsnedsättning. Stadens arbete tar sin utgångspunkt i Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning², vilket omfattar tio rättighetsområden som gäller för stadens alla nämnder och styrelser. Programmet omfattar tvärspektoriella frågor där samverkan, kunskap, medvetenhet och tillgänglighet är förutsättningar för måluppfyllelse.

Myndigheten för delaktighet (MFD) Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) påpekar att samordningsansvar för funktionshinderspolitiken behöver flyttas från Socialdepartementet till det departement som ansvarar för mänskliga rättigheter. Det ligger i linje med det 30-åriga perspektivskiftet från medicinska och sociala frågor till ett medborgarperspektiv och mänskliga rättigheter, som också uttrycks i den nationella funktionshinderspolitiken. Länsstyrelsen Västra Götaland erfar att en

¹ Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2019, Myndigheten för delaktighet 2020

² [Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026 \(goteborg.se\)](https://www.goteborg.se/om-goteborg/planering-och-utveckling/program-och-strategier/goteborgs-stads-program-for-full-delaktighet-for-personer-med-funktionsnedsattning-2021-2026)

funktionsstödsnämnd får ta ett större ansvar än vad som är tänkt utifrån det nationella målet. Funktionsrättsfrågor riskerar att stanna vid en funktionsstödsfråga och inte bli den tvärssektoriella fråga det behöver vara för att uppnå de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning besitter många egenskaper och inom gruppen ryms många individuella skillnader. Personer med funktionsnedsättning växer upp under olika socioekonomiska förutsättningar, har olika etniska tillhörigheter, olika religioner eller andra trosuppfattningar och har olika sexuella läggningar och könsidentiteter. Funktionsnedsättningar kan vara av olika form och omfattning, det är ingen homogen grupp utan var och en har sina egna förutsättningar. En del har tillfälliga behov av stöd och andra har mer långvariga eller rentav livslånga.

Bilaga

Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2020-02-05 § 84

Ärendet

Återrapportering av kommunstyrelsens uppdrag enligt yrkande från M, V, L, C och MP 2020-02-05 § 84, till stadsledningskontoret om att återkomma med förslag kring hur stadens arbete kring funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd.

Beskrivning av ärendet

I samband med beslut i kommunstyrelsen den 2020-02-05 § 84 om rapporteringen av ärende ”Tid- och genomförandeplan för förändring av stadsdelsorganisationen samt komplettering avseende nämndstruktur” gavs stadsledningskontoret i uppdrag att återkomma med förslag kring hur stadens samlade arbete kring funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden för funktionsstöd.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-02-20 § 7 enligt beslutspunkt 2: ”Nämnd med ansvar för funktionsrättsfrågor och stöd till personer med funktionsnedsättning inrättas från den 1 januari 2021. Nämnden ska bestå av 11 ledamöter och 11 ersättare. Antalet utskott i nämnden fastställs till 1. Nämnden ska fortsatt refereras som Nämnden för funktionsstöd.” Ansvar för lokala funktionshinderråd överförs samtidigt, enligt beslutspunkt 6, till den nya facknämnden med uppmaning att dialog ska föras med stadens centrala råd.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-05-14 § 5 i ärende beträffande tidpunkt för inrättande, nämndens sammansättning, särskilda utskott och benämning, enligt beslutspunkt 5:” Nämnd med ansvar för funktionsrättsfrågor och stöd till personer med funktionsnedsättning enligt kommunfullmäktiges beslut 2020-02-20 § 7, ska benämnas Göteborgs Stads nämnd för funktionsstöd”.

I kommunfullmäktiges budget 2021 ges en inriktning till nämnden: ”Genom att samla ansvaret för frågorna kring personer med funktionsnedsättning samt stöd och rättigheter finns nu helt nya möjligheter att både höja ambitioner och utveckla verksamheten. Nämnden behöver stärka samordningen av metod- och kompetensutveckling inom verksamheterna.” Vidare ges nämnden riktning att ”i samverkan med stadens nämnder och styrelser bidra till att Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning implementeras samt att funktionshinderperspektivet stärks i stadens arbete.”

Stadsledningskontoret har i denna utredning identifierat olika faktorer som redovisar de delar som sammanvägt bildar underlag för stadsledningskontorets bedömning.

Metod

Analys av de bärande begreppen funktionsrätt, funktionsstöd och samla frågor i enskild nämnd. Utgångsläget har varit Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, vilket omfattar tio rättighetsområden och ansvarsfrågor kopplade till nämnder, styrelser som ska tillförsäkras personer med funktionsnedsättning. Kommunfullmäktiges budget 2021 och uppdrag samt inriktning till nämnden för funktionsstöd. Nämnder och styrelsers reglementen och ägardirektiv med koppling till ny nämndorganisation. Genomlysning av arbetsordning för funktionshindrersombudsman samt reglemente för Göteborgs Stads råd för funktionshindersfrågor.

Avstämningar:

- Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor

- Förvaltningen för funktionsstöd
- Funktionshindersonbudsman och Äldreombudsman
- Representanter för utredningen nya nämndorganisationen och reglementen
- Äldre vård- och omsorgsförvaltningen (Göteborgs Stads handlingsplan för åldersvänliga Göteborg).
- Stadsdelsförvaltningarna: sektorchefer Samhälle, kultur och fritid
- Länsstyrelsen Västra Götaland
- Stockholms stad och Malmö stad

Omvärldsbevakning:

- Andra kommuners offentliga information om funktionsrätt- och funktionsstödsfrågor, MFD, nationella funktionshinderspolicen, politik för gestaltad livsmiljö

Kartläggning av funktionsrättsfrågor i dokument:

- Göteborgs Stads program full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, utredningarna om stadens nya nämndorganisation, fördjupad granskning av reglementen, ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget 2021 och nämnder och styrelser uppföljningsrapporter 2020
- Genomgång av underlag kopplat till revidering av program full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och utredning inför inrättandet av funktionshindersonbudsman
- Dialog kring tidigare och pågående arbete med tvärssektoriella råd och rättighetsplaner inom klimat och miljö samt barnrätt.
- Litteraturstudier med fokus på mänskliga rättigheter och Agenda 2030 för att fånga funktionsrättsfrågorna från det internationella, nationella, regionala och kommunala nivån.
- Litteraturstudier om forskning kring tvärssektoriella perspektiv

Definition Funktionsrätt

Det nya ordet funktionsrätt³ har sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och handlar om individens rättigheter till självbestämmande och full delaktighet. Det är ett begrepp som bland annat omfattar rätten till en fungerande vård och omsorg, utbildning, arbete, bostad och fritid. Det handlar om individens rättigheter att kunna fungera i olika situationer oavsett funktionsnedsättning och hinder inom olika samhällsområden. Fokus flyttas från hinder, tillgänglighet och särskilda lösningar till principen om mänskliga rättigheter och ett universellt utformat samhälle. Det kan användas som ett perspektiv som stödjer verksamheter i att leverera på alla ingående delar i funktionsrätt.

Definition funktionsrätt ska komplettera begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder. I enlighet med Socialstyrelsens termbank⁴ är en funktionsnedsättning en nedsättning av den enskildes fysiska, psykiska eller intellektuella funktionsförmåga. Med funktionshinder avses de begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen, till exempel brister i miljö, tillgänglighet och personella resurser.

³ [Funktionsrätt - Institutet för språk och folkminnen \(isof.se\)](https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:code:42:01:0101:01)

⁴ [Socialstyrelsen - Termbank](https://www.socstyrelsen.se/termbank/)

Begrepp Funktionsstöd

Begreppet funktionsstöd är förhållandevis nytt och finns inte med i Socialstyrelsens termbank eller Institutet för språk och folkminne men genom sökningar på internet används begreppet i samband med olika kommuners förvaltningar med ansvar för de verksamheter som vänder sig till personer med funktionsnedsättning som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt socialtjänstlagen (SoL). De kan vara ansvariga både för myndighetsutövning och utförarverksamheter samt till exempel organisationsstöd eller enbart en utförarförvaltning.

Målgrupp

Det finns ett antal undersökningar som försökt besvara frågan om hur många som har en eller flera funktionsnedsättningar i Sverige. Barnombudsmannens (BO) rapport 2016⁵ utgår ifrån att cirka 15 procent av alla barn och unga i Sverige har en funktionsnedsättning. Enligt resultat från den nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor? Finns det i Göteborg år 2020 totalt 18 procent, vilket innebär 80 800 personer, som har en funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning har möjlighet att ansöka om insatser utifrån socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det totala antal personer med beviljade och verkställda insatser enligt LSS den 1 oktober 2019 var cirka 4 000 och lika så enligt SoL. Det innebär att endast en liten andel av de som har en funktionsnedsättning har behov av och rätt till stöd av stadens nämnd för funktionsstöd.

Nationella funktionshinderpolitiken

Historiskt sett har funktionshinderspolitiken haft olika utgångspunkter. Fokus har skiftat från att varit en medicinsk angelägenhet knuten till den enskilda individen till att ses som en social fråga som berör flera samhällsområden. I dag betonas vikten av att se funktionshinderspolitiken som en del av mänskliga rättighetsområdet samt att samverkan mellan samhällsområden är ett medel för att nå målet. Funktionshinderspolitiken är en tvärssektoriell angelägenhet.

Målet för funktionshinderspolitiken

Regeringens proposition Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken 2016/17:188⁶, ligger till grund för att riksdagen beslutat om definitionen det nya funktionshinderspolitiska målet som:

Målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas.

För att nå det nationella målet ska genomförandet av funktionshinderspolitiken inriktas mot de fyra områdena som redovisas nedan:

-Principen om universell utformning handlar om att göra rätt från början, att utforma och planera samhället så att ingen utesluts. På så sätt undviks behov av anpassningar i

⁵ Respekt - Barn med funktionsnedsättning om samhällets stöd, 2016, Barnombudsmannen

⁶ [Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken \(regeringen.se\)](#)

efterhand. Universell utformning ska inte utesluta hjälpmedel för enskilda grupper av personer med funktionsnedsättning, där så behövs.

-Befintliga brister i tillgängligheten försvårar för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga på lika villkor som andra i befolkningen. Ett arbete med att identifiera och åtgärda sådana brister behöver bedrivas systematiskt och uthålligt och föregås av analys. Det är ett arbete som kräver kontinuitet och långsiktighet i bred samverkan.

-Individuella stöd ska finnas vid sidan av arbetet med universell utformning samt att ta bort befintliga hinder och motverka diskriminering. ” Dessa lösningar kan ses som kompensation av brister i samhällets utformning eller kompensation av funktionsförmåga och kan exempelvis vara hjälpmedel, ledsagning, färdtjänst, särskilt stöd i skolan och personlig assistans. Dessa lösningar strävar efter att säkerställa oberoende, självbestämmande och självständighet hos individen och möjliggöra delaktighet i samhället.” ur Regeringens prop 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken.

-Att förebygga och motverka diskriminering tar sin utgångspunkt i både FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna samt i diskrimineringslagen (2008:567). Diskrimineringslagen omfattar diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Diskrimineringslagen omfattar även bristande tillgänglighet. Den innebär att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att om skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har gjorts för att personen ska uppnå samma villkor som andra. Lagen ställer även krav på att arbetsgivare och utbildningsanordnare ska arbeta systematiskt för att förebygga och förhindra diskriminering, så kallade aktiva åtgärder.

Inget av funktionshinderpolitikens områden kan ensamt uppnå det nationella målet, de är ömsesidigt beroende. De berör stadens alla nämnder och styrelser och Göteborgs Stads program för full delaktighet är ett stöd för genomförandet.

Erfarenheter från myndigheten för delaktighet

De senaste åren har MFD följt upp, utvärderat och analyserat utvecklingen av genomförandet av nationella funktionshinderspolitiken. De konstaterade i utvärderingen och analysen 2011–2016⁷ att genomförandet av den nationella funktionshinderspolitiken går långsamt. Den tidigare strategin för funktionshinderspolitiken saknat bland annat ansvariga aktörer för områden som demokrati och vård och omsorg.

MFD har genomfört en uppföljning av funktionshinder politiken 2019. I många fall är den nationella politikens mål och inriktning väl känd inom de delar av verksamheterna som arbetar specifikt med personer med funktionsnedsättning, exempelvis inom verksamheten för LSS, men kunskapen sprids inte därifrån. Funktionshinderspolitisk kunskap krävs i olika verksamheter för att genomföra specifika insatser men också för att bedriva ett strategiskt och systematiskt arbete med tvärsektoriell samordning, uppföljning och analys.

⁷ [Utvärdering och analys av funktionshinderspolitiken 2011 - 2016 \(mfd.se\)](https://www.mfd.se/utvardering-och-analys-av-funktionshinderspolitiken-2011-2016)

Styrkraft i funktionshinderspolitiken SOU 2019:23

I utredningen Styrkraft i funktionshinderspolitiken SOU 2019:23⁸ anges följande sju prioriterade områden för att få genomslag i arbetet för det nya nationella målet: Arbete och försörjning, Utbildning och livslångt lärande, Transporter, Kultur, Hälso- och sjukvård samt tandvård, Social välfärd och trygghet samt Bostad, byggd miljö och samhällsplanering.

Utredningen föreslår att följande myndigheter får en roll att vara samordnande, stödjande och pådrivande inom sitt verksamhetsområde: Arbetsförmedlingen, Statens Skolverk, Trafikverket, Statens Kulturråd, Socialstyrelsen och Boverket. Utsedda myndigheter ansvarar för att i nätverk med berörda, till exempel kommuner och intresseorganisationer inom funktionshinderområdet, ta fram genomförandeplaner och indikatorer. Som stöd i genomförandet föreslås en central funktion.

Funktionshinderspolitiken tar sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna och är en tvärssektoriell angelägenhet. Utifrån kritik från bland annat ”the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights”, som är det FN organ som bevakar de mänskliga rättigheterna, föreslås att ansvaret bör flyttas från Socialdepartementet till det departement som handhar frågor om mänskliga rättigheter.

Utmaningen handlar därför om att hitta sätt att hantera sektoriseringens avigsidor och ge förutsättningar för att driva tvärssektoriella frågor effektivt genom de olika samhällssektorer som har det konkreta verksamhetsansvaret⁹.

Positionspapper från Sveriges kommuner och regioner

SKR positionspapper¹⁰ för funktionshinder och delaktighet lyfter fram olika aspekter hur kommuner och regioner kan bidra till att utjämna skillnader och undanröja hinder så att personer med funktionsnedsättning kan bli delaktiga i samhället på lika villkor som andra. I en av rekommendationer konstateras att Regeringen bör flytta ansvaret för att samordna funktionshinderspolitiken till det departement som ansvarar för mänskliga rättigheter för att stärka rättighetsperspektiv.

Mänskliga rättigheter som grund

De mänskliga rättigheterna utgår från att alla människor är födda fria och lika i värde och att rättigheterna gäller alla - utan åtskillnad. Ytterst reglerar mänskliga rättigheter förhållandet mellan staten och individen. Det offentliga har ansvar för att respektera, skydda, uppfylla och bevaka arbetet med de mänskliga rättigheterna. Individen som äger rättigheten är rättighetsbärare. Det offentliga är skyldighetsbärare.

I en rapport¹¹ som samlat olika länders erfarenheter i arbetet med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning beskrivs bland annat att implementeringen av konventionen behöver utgå ifrån en eller några huvuddrag (focal points). Det behöver genomföras av flera olika samhällsområden/departement, frågorna behöver ses utifrån mänskliga rättigheter istället för medicinska eller sociala kontexter,

⁸ [Styrkraft i funktionshinderspolitiken SOU 2019:23 \(regeringen.se\)](#)

⁹ Styrkraft i funktionshinderspolitiken, SOU 2019:23

¹⁰ [Funktionshinder och delaktighet \(skr.se\)](#)

¹¹ Thematic study by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the structure and role of national mechanisms for the implementation and monitoring of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities

frågorna behöver ha sin styrning placerad i direkt närhet till högsta ledningen för att inte utvecklingen ska hämmas, utgå ifrån en nationell policy som ger guidning i implementeringen, ha kommunikation med civilsamhället samt resurser. Detta kan göras på olika nivåer i samhället det vill säga både nationellt, regionalt eller lokalt. Det kan även behövas en samordningsmekanism för att få till ett effektivt arbete mellan samhällsområden.

Omvärldsbevakning

Stockholms stad

I staden finns stadsdelsnämnder, som fastställer beslut enligt Lss och SoL, samt en samordnande socialnämnd med avdelningen för Stadsövergripande sociala frågor, där finns Kompetenscenter Funktionsnedsättning, med främst strategiska uppdrag. Stockholms stad har ett program för delaktighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som ägs av stadsledningskontoret samt en funktionshindersombudsman som bland annat har uppdrag att hålla samman och följa upp arbete med program. I programmet tydliggörs det ansvar som stadens alla nämnder och styrelser har. Uppdrag som rör funktionshinderområdet styrs också ut genom kommunfullmäktiges budget, som också har koppling till Agenda 2030. Där finns även ett centralt placerat råd förfunktionshindersfrågor

Malmö stad

Malmö stad har sedan 2017 en nämnd för funktionsstöd som fattar beslut enligt LSS och SoL. Staden har haft en handikapplan som inte längre gäller, men står nu inför att ta fram ett nytt styrande dokument för stadens arbete med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Uppdrag styrs i dag ut genom kommunfullmäktiges budget, som även har en stark koppling till Agenda 2030. På initiativ från intresseorganisationerna har Malmö stad 2020 tillsatt en ny tjänst i form av en funktionsstöds- och tillgänglighetssamordnare inom förvaltningen för funktionsstöd. Intentionen med den nya organiseringen är behovet av att funktionsrättsfrågor behöver få ett större utrymme. En av de identifierade utmaningarna är att en enskild nämnd inte har mandat att driva förändringsarbete över andra nämnder/förvaltningar. Mänskliga rättigheter och tvärssektoriella frågor drivs i varje förvaltning. Frågorna är aktuella men svåra att implementera. Jämförelse finns med ett intensivt, uppmärksammat och framgångsrikt arbete kring barnrättsfrågor, genom en plan samt utbildningssatsningar. Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och samordna kommunens arbete med mänskliga rättigheter, demokrati och hållbarhet.

Uppsala kommun

Uppsala har ett program samt en handlingsplan för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. De har även en nyligen antagen bostads- och lokalförsörjningsplan för personer med funktionsnedsättning 2021–2025 med utblick till 2030. Arbetet med funktionsrättsfrågor är kopplade till arbetet med mänskliga rättigheter. Uppsala kommun har ett funktionsrättsråd med direkt koppling till kommunstyrelsen. Begreppet funktionsnedsättning används med koppling till verksamheter enligt LSS och SoL.

Länsstyrelsen Västra Götaland

Länsstyrelsen i Västra Götaland har 2018 genomfört en kartläggning¹² av kommunernas utmaningar med att genomföra funktionshinderspolitiken. Flera kommuner rapporterar om utmaningen i att få arbetet inom funktionshinderspolitiken att drivas på en strategisk, tvärssektoriell nivå i kommunen. Det saknas många gånger en anknytning till kommunens arbete med mänskliga rättigheter, istället behandlas dessa frågor ofta av en socialförvaltning eller liknande. I de flesta kommuner som Länsstyrelsen samtalat med finns någon form av handlingsplan inom funktionshinderområdet, men det behövs en intern samordning i arbetet samt kraft och driv från politiken för att nå framgång i arbetet i hela organisationen.

Länsstyrelsen erfar att det finns en risk att funktionsstödsnämnder får större ansvar än vad som är tänkt utifrån det nationella målet. Funktionsrättsfrågor riskerar att stanna vid en funktionsstödsfråga och inte bli den tvärssektoriella fråga det behöver vara.

Kommuncentralt Göteborgs Stad

Kommuncentralt finns ett antal verktyg och funktioner samlade som ingår i den centrala styrningen. Några är nya och staden har ännu inte hunnit se resultat i relation till dem. Dessa utgör viktiga komponenter som är stöd i stadens arbete med funktionsrättsfrågor. Styrprincip, program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, funktionshindersombudsman och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, dessa komponenter redovisas nedan.

Styrprincip

Kommunstyrelsen har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunala företag och kommunalförbund. Kommunstyrelsens uppdrag omfattar all verksamhet som bedrivs oavsett om den sker i nämnd, bolag eller annan form.

Göteborgs Stads program för full delaktighet

För att omsätta FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och det nationella målet finns Göteborgs Stad program¹³ för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Programmets rättighetsområden omfattar stadens samtliga styrelser och nämnder. Syftet med programmet är att, utifrån de mänskliga rättigheterna och det nationella funktionshinderspolitiska målet, förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara fullt delaktiga utan diskriminering, på lika villkor som andra.

Till varje rättighetsområde finns ett övergripande mål med tillhörande strategier och utsedda ansvariga nämnder och styrelser. Inom en del rättighetsområden kan alla styrelser och nämnder antas agera och bidra till måluppfyllelsen, de anges då som ansvariga. Inom andra rättighetsområden kan vissa, inom sitt ansvarsområde/kärnverksamhet, förväntas bidra särskilt väl i arbetet med strategierna för att nå angivet mål, och anges då som särskilt ansvariga.

¹² Kartläggning funktionshinderspolitik – Västra Götalands län

Ansvariga, samt särskilt ansvariga nämnder och styrelser som är utsedda till respektive rättighetsområde redovisas nedan.

1. Rätten till ett självständigt liv: Alla nämnder och styrelser har ett ansvar. Särskilt ansvar finns hos: Nämnden för funktionsstöd, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst och äldre samt vård- och omsorgsnämnden.
2. Rätten till information och kommunikation: Alla nämnder och styrelser har ett ansvar. Särskilt ansvar finns hos: Nämnden för intraservice, nämnden för konsument och medborgarservice samt kommunstyrelsen.
3. Rätten till demokratisk delaktighet: Alla nämnder och styrelser har ett ansvar. Särskilt ansvar finns hos: Valnämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice, trafiknämnden och lokalnämnden.
4. Rätten till ett tryggt liv: Alla nämnder och styrelser har ett ansvar: Särskilt ansvar finns hos: Kommunstyrelsen.
5. Rätten till bästa möjliga hälsa: Särskilt ansvar finns hos: Nämnden för funktionsstöd, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, Äldre samt vård- och omsorgsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, kulturnämnden samt idrotts- och föreningsnämnden.
6. Rätten till utbildning: Särskilt ansvar finns hos: nämnden för funktionsstöd, förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, lokalnämnden, samt trafiknämnden.
7. Rätten till arbete och sysselsättning: Alla nämnder och styrelser har ett ansvar: Särskilt ansvar finns hos: Nämnden för funktionsstöd, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, inköps- och upphandlingsnämnden, utbildningsnämnden, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, styrelser inom Business region Göteborgskoncernen i kluster näringsliv samt kommunstyrelsen.
8. Rätten till fungerande bostad: Särskilt ansvar finns hos: nämnden för funktionsstöd, fastighetsnämnden, lokalnämnden byggnadsnämnden, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, äldre samt vård- och omsorgsnämnden och styrelser inom Framtiden-koncernen i kluster bostäder samt styrelser inom Higab-koncernen i kluster lokaler.
9. Rätten att kunna förflytta sig i och använda Göteborgs inne- och utemiljöer: Alla nämnder och styrelser har ett ansvar: Särskilt ansvar finns hos: trafiknämnden, park- och naturnämnden, lokalnämnden, byggnadsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, fastighetsnämnden och styrelser inom Framtiden-koncernen i kluster bostäder och styrelser inom Higab-koncernen i kluster lokaler.
10. Rätten till en meningsfull fritid: Särskilt ansvar finns hos: nämnden för funktionsstöd, kulturnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, trafiknämnden, lokalnämnden, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst samt styrelser inom Göteborg & CO-koncernen i kluster turism, kultur & evenemang.

Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning är en tvärssektoriell angelägenhet och målen kan inte lösas av enskilda nämnder och styrelser, det behövs samverkan både internt och externt. En viktig samverkanspart till stadens nämnder, styrelser samt verksamheter är personer med funktionsnedsättning, anhöriga och företrädande organisationer. Kunskap om varandras ansvar och skyldigheter underlättar samverkan. Rättighetsområden och mål behöver ses i relation till varandra för att få synergier och uppnå resultat. Det görs genom att anta ett helhetsperspektiv, det vill säga att se individen i centrum och alla de delar som kan påverka livsvillkoren för den enskilde.

Funktionshindersombudsman

År 2020 anställdes Göteborgs Stads funktionshindersombudsman. Uppdraget innebär att driva på och stödja utvecklingen av arbetet för goda levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i Göteborg. Uppdraget finns inom stadsledningskontoret och är på så sätt kopplad till kommunstyrelsen. Arbetet ska utföras på en strukturell nivå i samverkan med nämnder och styrelser i enlighet med programmets 10 rättighetsområden. Funktionshinderombudsmannen ska stödja stadens verksamheter i att få ökad kunskap på området, samt verka för att funktionshinderperspektivet tillämpas i arbetet i stadens nämnder och styrelser. Uppdraget omfattar även en årlig rapportering samt vid behov uppmärksamma kommunstyrelsen på brister och föreslå åtgärder.

Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens har samråd med intresseorganisationer inom funktionshinderområdet. Detta organiseras i ett centralt råd som stödjer staden i att bevaka frågor som påverkar livssituationen för personer med funktionsnedsättning.

Rådet ska arbeta för att personer med funktionsnedsättning i Göteborg tillförsäkras delaktighet och jämlikhet i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Rådet har ihop med stadsledningskontoret aktivt arbetat med utvärdering och revidering av program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

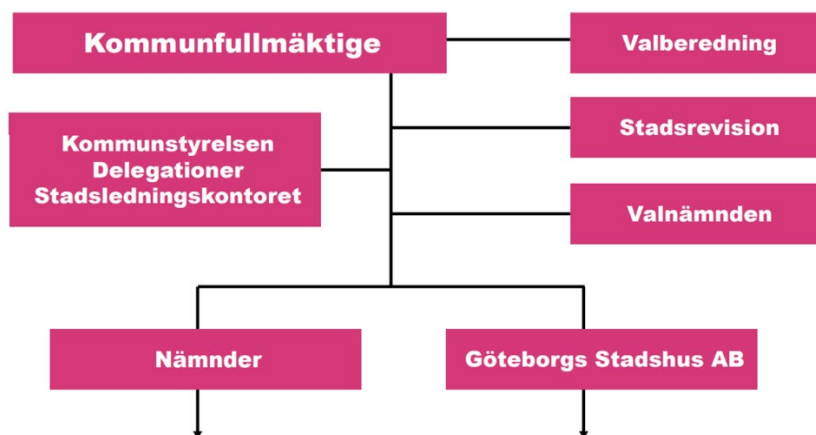
Kommunfullmäktiges budget utgör ett överordnat styrdokument

Budget innehåller bland annat övergripande mål för kommunkoncernen, övergripande verksamhetsmål samt kommunfullmäktiges mål för nämnder och styrelser som årligen riktas ut. Uppdrag som berör personer med funktionsnedsättning riktas till stadens olika nämnder och styrelser.

Lokala förutsättningar i Göteborgs Stad

Staden har genomfört en omorganisering och därmed gått från 11 till 6 socialnämnder. Vissa ansvar har i och med detta även flyttas till andra nämnder. Efter 30 år samlas nu det individuella stödet enligt LSS och Sol till personer med funktionsnedsättning, i nämnden för funktionsstöd. Omorganiseringens målbild har varit att bidra till en effektiv och likvärdig välfärd över staden.

Göteborgs Stads organisation

Nämnder		
Omsorg och stöd Socialnämnden Centrum Socialnämnden Hisingen Socialnämnden Nordost Socialnämnden Sydväst Nämnden för funktionsstöd Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	Mark och boende Byggnadsnämnden Fastighetsnämnden Lokalnämnden	Kultur Kulturnämnden
	Fritid Idrotts- & föreningsnämnden Park- & naturnämnden	Trafik Trafiknämnden
Utbildning Förskolenämnden Grundskolenämnden Utbildningsnämnden Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning	Teknisk försörjning Kretslopp- & vattennämnden	Övriga nämnder Arkivnämnden Nämnden för inköp och upphandling Nämnden för konsument- & medborgarservice Nämnden för intraservice Överförmyndarnämnden
	Miljö Miljö- och klimatinämnden	

Göteborgs Stadshus AB		
Regionala bolag Renova AB, Gryab AB, Grefab AB	Interna bolag Försäkrings AB Göta Lejon Göteborgs Stads Leasing AB	Boplatz Göteborg AB
Energi Göteborg Energi AB + 11 dotterbolag	Turism, kultur och evenemang Göteborg & Co AB Got Event AB Liseberg AB Göteborgs Stadsteater AB	Bostäder Boplatz Göteborg AB Förvaltnings AB Framtiden Bostads AB Poseidon Familjebostäder i Göteborg Gärdstensbostäder Göteborgs Stads bostads AB Göteborgs Egnahems AB Störningsjouren i Göteborg AB Framtiden Byggtveckling AB
Hamn Göteborgs Hamn AB Göteborgs Stuveri AB Scandinavian Distripoint AB	Näringsliv Business Region Göteborg AB Lindholmen Science Park AB Johanneberg Science Park AB Sahlgrenska Science Park AB Göteborgs Tekniska College AB Almi Företagspartner Väst AB	Kollektivtrafik Göteborgs Spårvägar AB Göteborgs Spårvägar Buss AB Göteborgs Spårvägar Trafikantservice AB
Lokaler HIGAB Älvstranden Utveckling AB Scandinavianum AB Förvaltnings AB Göteborgslokaler Göteborgs Stads Parkerings AB		

¹⁴ Hämtad från goteborg.se 2021-01-28

Stadens nämnder tilldelas ansvar via reglementen och på motsvarande sätt finns för styrelserna ägardirektiv. Redan i nämndernas reglementen och styrelsernas ägardirektiv uttrycks att uppdragen ska utföras utifrån grundsyn om mänskliga rättigheter och motverka diskriminering.

En justering är nyligen genomfört av gemensamma och likalydande kapitel 1 och 3 i reglementena för kommunstyrelsen och stadens nämnder. Ny lydelse i kap 1 § 5 fastställs till: ”Nämnden ska aktivt arbeta med och skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som berörs av verksamheten. Nämnden ska nyttja stadens infrastruktur för detta. Ny lydelse i kap 1 § 6 fastställs till: ”Alla nämnder ska driva ett integrerat och proaktivt hållbarhetsarbete som syftar till att uppnå målen i Agenda 2030. En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Hållbar utveckling består av tre dimensioner som samspekar och stödjer varandra; social hållbarhet, ekologiska hållbarhet och ekonomisk hållbarhet.”

Kommunfullmäktige beslutade 2019-11-21 § 17 om en förändring av Göteborgs Stads nämndorganisation. Kommunfullmäktige har därefter i ytterligare beslut kompletterat och preciserat förutsättningarna för delar av organisationsförändringens genomförande. Bland dessa återfinns kommunfullmäktiges beslut 2020-05-14 § 5 om att inrätta fyra socialnämnder med ansvar för individ- och familjeomsorg, fritidsverksamhet och övrig socialtjänst. Av dessa nämnders reglementen framgår att de har ett lokalt samordningsansvar för ett antal kommungemensamma frågor inom sina respektive stadsområden. Dessa frågor har tidigare i stor utsträckning hanterats eller samordnats av stadsdelsnämnderna med utgångspunkt i deras befolkningsansvar. De frågor som här avses är trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället.

Bland annat nämnden för funktionsstöd har ihop med övriga facknämnder en skrivning i kapitel om samverkan: Nämnden ska utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället. Nämnden ska i sin organisation skapa förutsättningar för samverkan på stadsområdesnivå med andra verksamheter i staden.

Socialnämnder Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst har utöver detta ett utökat ansvar som i dess reglementen beskrivs:

Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska nämnden utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part när det gäller insatser inom följande områden: Trygghetsarbete, Krisstöd, Sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, Folkhälsoarbete och Samverkan med civilsamhället. Nämnden har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelser medverkan inom respektive stadsområde.

På motsvarande sätt som nämnderna har reglementen finns för styrelser ägardirektiv till respektive bolag som uttrycker att uppfylles för av kommunfullmäktiges mål/uppdrag och samverkan ska uppnås. Enligt ägardirektiven ska bolagen utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot alla former av

diskriminering. De ska vidare vara föredömen i jämställdhets- och mångfaldsarbetet, För Göteborgs Stad som ägare är det av särskild vikt att bolagen arbetar för en sund och säker arbetsmiljö, respekt för mänskliga rättigheter samt goda och anständiga arbetsvillkor. Ägardirektivet säger vidare att: Syftet med stadens ägande av bolag är att dessa, tillsammans med stadens övriga verksamheter, ska skapa nytta för staden, dess boende, besökare och verksamheter samt medverka i utvecklingen av ett hållbart göteborgssamhälle. Hela staden-nytta och helhetssyn ska genomsyra bolagets verksamhet. Kommunfullmäktiges samlade styrning av stadens bolag handlar ytterst om att medverka till att kommunfullmäktiges beslut genomförs. Kommunfullmäktiges budget är det överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads bolag. Implementeringen av kommunfullmäktiges strategiska målsättningar ska följa vedertagna metoder för strategisk planering, genomförande och uppföljning. Stadens bolag ska bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle genom att i sin verksamhet bedriva ett aktivt hållbarhetsarbete.

Ansvar inom nya nämnden för funktionsstöd

Nämnden är en av sex socialnämnder i Göteborgs Stad. Nämnden ges enligt reglementet ”ansvarar för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde funktionsstöd. I funktionsstöd ingår uppgifter som fokuserar på socialtjänstlagens grupper: människor med funktionshinder och personer som vårdar eller stödjer en närstående. Nämnden har i egenskap av socialnämnd det yttersta ansvaret för att individer får den hjälp och det stöd de behöver inom nämndens verksamhetsområde. Nämnden ansvarar för de uppgifter som ankommer på kommunen enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) förutom insatsen rådgivning och annat stöd samt verkställighet av insatsen korttidstillsyn för skolorngdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov. Vidare ansvarar nämnden inom sitt verksamhetsområde för de uppgifter som ankommer på kommunen enligt socialtjänstlagen och tillkommande lagstiftning, om ansvaret inte lagts på annan nämnd.”

I relation till stadens program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning har nämnden ihop med de fyra socialnämnderna ansvar och medverkan i samtliga rättighetsområden.

I kommunfullmäktiges budget 2021 ges en inriktning till nämnden: Genom att samla ansvaret för frågorna kring personer med funktionsnedsättning samt stöd och rättigheter finns nu helt nya möjligheter att både höja ambitioner och utveckla verksamheten. Nämnden behöver stärka samordningen av metod- och kompetensutveckling inom verksamheterna. Vidare ges nämnden riktning att i samverkan med stadens nämnder och styrelser bidra till att Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning implementeras samt att funktionshinderperspektivet stärks i stadens arbete.

Nämnden gavs i uppdrag av kommunstyrelsen 2020-02-20 § 7 att ta ansvaret för lokala funktionshinderråd. Hur dessa lokala råd utformas ska ske i dialog med stadens centrala råd. Detta arbete är påbörjat i samband med att nämnden bildades 4 januari 2021.

Avstämningar i arbetet med uppdraget

Tre avstämningar genomförda med den nya förvaltningen för funktionsstöd, 2020-12-03, 2021-01-21 samt 2021-02-24. Dialog har förts kring uppdraget i des helhet samt

definitioner och begrepp utredning. Förvaltningens representanter instämmer i definitionerna och resonemang om begrepp men ser behov av att ett särskilt uppdrag att stärka samverkan. Förvaltningen ser gärna en roll som motor inom stadens arbete med funktionsrättsfrågor och menar att möjligheten till att omhänderta ett uppdrag så som det är uttryckt finns.

Tre avstämningar är genomförda med Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor 2020-12-07, 2021-02-03 samt 2021-03-01. Rådet delar dom farhågor som Länsstyrelsen Västra Götaland lyfter i kartläggningen. Rådet delar stadsledningskontorets bedömning i sin helhet och önskar att det politiska beslutet blir i den riktningen. Utifrån det tvärssektoriella programmet för full delaktighet ser rådet behov av en tydlig kommunikation om respektive nämnd och styrelser ansvar. Vidare anser rådet att nämnden för funktionsstöd kan vara en kunskapskälla i vissa delar, men kunskap från olika delar av stadens verksamheter behövs för att fånga hela innehållet i program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Stadsledningskontorets bedömning

Utifrån detta uppdrag har stadsledningskontoret genomfört en utredning som tagit utgångspunkt i kommunfullmäktiges budget, reglementen/ägardirektiv samt Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Utredningen har omfattat de bärande begreppen funktionsrätt, funktionsstöd och samla frågor i enskild nämnd, funktionshindersombudsmanens uppdrag samt avstämningar och omvärldsanalys i området.

I stadsledningskontorets utredning identifieras olika faktorer som till exempel; det perspektivskifte som innebär att samordningsansvar för den nationella funktionshinderspolitiken behöver flyttas från det medicinska och sociala området till att vara kopplat till arbetet med mänskliga rättigheter, ett perspektivskifte som pågått de senaste 30 åren.

Stadsledningskontoret konstaterar att genom inriktning i kommunfullmäktiges budget 2021 har nämnden för funktionsstöd att samla ansvaret för frågorna kring personer med funktionsnedsättning samt stöd och rättigheter. Vidare står i budgetens inriktning att det finns nya möjligheter att både höja ambitioner och utveckla verksamheten, samt att nämnden behöver stärka samordningen av metod- och kompetensutveckling inom verksamheterna. Dessutom ges nämnden riktning att i samverkan med stadens nämnder och styrelser bidra till att Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning implementeras samt att funktionshinderperspektivet stärks i stadens arbete. Stadsledningskontoret konstaterar att den nya nämnden för funktionsstöd har ett ansvar i alla rättighetsområden i Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och särskilt ansvar i flera, i samverkan med stadens nämnder och styrelser. Nämnden har i sitt reglemente i uppdrag att säkerställa individuella stöd utifrån insatser i SoL och LSS. Stadsledningskontoret bedömer vidare att nämnden för funktionsstöd är för staden en viktig part som kunskapskälla utifrån sitt ansvarsområde om funktionsnedsättning och kan bära perspektivet för de med störst behov. Stadsledningskontoret ser att flera angelägna frågor kring funktionsrätt i och med den nya organisationen samt budgetinriktning och det reviderade programmet har samlats i den nya nämnden för funktionsstöd.

Nämnder och styrelser har kärnverksamheter som har ansvar att arbeta för att nå målet i programmet och anta dess strategier. Stadsledningskontoret bedömer att det är en framgångsfaktor om dessa styrelser och nämnder kan identifiera och arbeta med funktionsrättsfrågorna kopplade till sina grunduppdrag. Att samla frågor för funktionsrätt i nämnd för funktionsstöd kan medföra att frågorna tas ur sitt sammanhang vilket kan innebära risk för framdriften i programarbetet, som bygger på ett delat ansvarstagande i bred samverkan.

Genomförd utredning indikerar ett behov av kommuncentral styrning i den tvärssektoriella fråga som funktionsrätt är. I stadens system ingår sedan 2021 nämnden för funktionsstöd som är en viktig samverkanspart med systemets befintliga delar. Stadsledningskontoret bedömer att ny nämnd för funktionsstöd, reviderat program, ny inrättad tjänst funktionshinderombudsman och det centrala rådet sammanvägt kommer att bidra till att ge framdrift i arbetet med funktionsrättsfrågor. Arbetet behöver ges möjlighet att omsättas och det behöver följas och vid behov förstärkas.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Tid- och genomförandeplan för förändring av stadsdelsorganisationen samt komplettering avseende nämndstruktur

§ 84, 1369/19

Beslut

Enligt yrkande från M, V, L, C och MP:

1. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att skyndsamt ta fram en utredning om fyra regionala nämnder som alternativ till Stadsledningskontorets förslag med en central nämnd, med ansvar för individ- och familjeomsorg samt övrig socialtjänst. Utredningen ska utgå från följande parametrar:

- a) Fyra regionala nämnder med ansvar för individ- och familjeomsorg samt övrig socialtjänst ska inrättas när så är möjligt.
 - b) Stadsledningskontoret ges i uppdrag att skyndsamt utreda om de fyra regionala nämnder ska ha en gemensam förvaltning eller att varje nämnd har en egen förvaltning.
 - c) De fyra nämnderna ska ha en geografisk indelningen motsvarande Hisingen, Centrum, Sydväst och Nordost.
 - d) Stadsledningskontoret ges i uppdrag att återkomma med förslag på när stadsdelsnämnderna och social resursnämnd ska upphöra som nämnder och när de nya nämnderna kan inrättas.
 - e) Nämnderna med ansvar för individ- och familjeomsorg ska bestå av 11 ledamöter och 11 ersättare.
 - f) Antalet individutskott i de fyra regionala nämnderna fastställs till minst 2 utskott. Utskotten ska bestå av 3 ledamöter och 3 ersättare.
 - g) Ansvaret för fritidsverksamheten i stadsdelsnämnderna överförs med inriktning till de fyra regionala nämnderna eller annan nämnd om så är lämpligt.
 - h) Ansvaret för stadens folkhälsoarbete och medverkan kring sociala erfarenheter i samhällsplaneringen överförs till de fyra socialnämnderna. En strukturerad kontakt med stadens fyra kompetenscenter ska upprätthållas.
 - i) Ansvaret för samordning av stadens lokala trygghetsarbete överförs till de fyra socialnämnderna. Hänsyn ska tas till arbetet med att inrätta ett trygghetsråd under kommunstyrelsen.
 - j) Samordningsansvaret för att hålla ihop och stärka samverkan med civilsamhället utifrån Överenskommelsen Göteborg överförs till de fyra regionala nämnderna.
2. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att återkomma med förslag kring hur stadens samlade arbete kring funktionsrättsfrågor kan samlas i nämnden.

3. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att utreda när och hur kulturskolan ska överföras till grundskolenämnden.
4. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att utreda om en regional socialnämnd eller miljö- och klimatinämnden ska ansvara för tillståndsärenden.
5. Arvodesberedningen ges i uppdrag att ta fram förslag till arvodesnivåer och placering i arvodesgrupper för de nya nämnderna.
6. Kommunstyrelsens tillsatta referensgrupp ska användas för löpande avstämningar i genomförandet av de nya nämnderna samt i avvecklingen av stadsdelsnämnderna.

Kommunstyrelsen tillstyrker yrkande från M, V, L, C och MP den 31 januari 2020 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Nämnd med ansvar för äldreomsorg samt hälso- och sjukvård inrättas från 1:e januari 2021. Nämnden ska bestå av 11 ledamöter och 11 ersättare. Antalet utskott i nämnden fastställs till 1.
2. Nämnd med ansvar för funktionsrättsfrågor och stöd till personer med funktionsnedsättning inrättas från 1:e januari 2021. Nämnden ska bestå av 11 ledamöter och 11 ersättare. Antalet utskott i nämnden fastställs till 1. Nämnden ska fortsatt refereras som Nämnden för funktionsstöd.
3. Nämndernas förvaltningsledning ska placeras utanför centrala Göteborg, i socioekonomiskt svagare områden, företrädesvis i befintliga lokaler.
4. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag på delegationsordningar och reglementen för de nya nämnderna. Delegationsgraden ska inte öka mer än motiverat i den beslutade nämndsorganisationen.
5. Nämnderna för äldreomsorg samt funktionshinder ska utses i oktober 2020 för att nämnderna sedan ska kunna fastställa budget, delegationsordningar övriga riktlinjer samt välja utskott.
6. Ansvaret för lokala äldre- och funktionshinderråd överförs till de nya facknämnderna. Dialog ska föras med stadens centrala råd.

Tidigare behandling

Bordlagt den till 15 januari 2020, § 25.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 17 december 2019.

Yrkande från M, V, L, C och MP samt särskilt yttrande från KD den 31 januari 2020.

Yrkande från S och D den 5 februari 2020.

Yrkanden

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkar bifall till yrkande från M, V, L, C och MP den 31 januari 2020.

Jonas Attenius (S) och Martin Wannholt (D) yrkar bifall till yrkande från S och D den 5 februari 2020 och avslag på yrkande från M, V, L, C och MP den 31 januari 2020.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på yrkandena och finner att det egna yrkandet bifallits.

Protokollsanteckning

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 31 januari 2020.

Protokollsutdrag skickas till

Skrivelse nr 21 till kommunfullmäktige
Stadsledningskontoret

Dag för justering

2020-02-18

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar